

**Projekt
Tillsyn av fordonsverkstäder och fordonstvättar
i Jönköpings kommun 2008-2009**

**Utfört av
Miljökontoret
Jönköpings Kommun**

**Skriven av
Sofie Strähle**

Sammanfattning

I Jönköpings kommun finns ett stort antal fordonsverkstäder och fordonstvättar av varierande omfattning. Av dessa är det många mindre verksamheter som aldrig tidigare fått tillsynsbesök. Sedan 2004 har miljökontoret bedrivit ett tillsynsprojekt som har som mål att säkerställa att alla företag i denna bransch uppfyller miljöbalkens krav. På grund av vakanser och resursbrister gjordes endast ett 50-tal inspektioner under 2004-2007. Under 2008-2009 tillsattes en projektjänst för att kompensera övriga miljöinspektörers deltid.

Miljökontoret besökte 54 verksamheter under 2008 och 44 st under 2009. De vanligaste bristerna var bristfällig förvaring av flytande kemikalier och farligt avfall samt brister i dokumentation. De verksamheter där brister upptäcktes ålades att vidta åtgärder inom vanligtvis tre månader. Efter denna tid gjorde miljökontoret ett återbesök för att kontrollera att så skett. I de fall bristerna inte avhjälpes inom den givna tiden resulterade detta i ett föreläggande. Efter den genomgång som gjorts under 2008-2009 har de allra flesta befintliga U-verksamheterna i kommunen inom fordonsbranschen inspekterats. Dessa verksamheter har tagits upp i Miljökontorets register och kommer härnäst att inspekteras med vissa intervall, vars längd beror på verksamheternas omfattning. Nya verksamheter som startas kommer fortsättningsvis att tas upp kontinuerligt i den kommande tillsynen. Rapporten syftar till att redovisa vilka resultat som har uppnåtts med projektet.

Innehållsförteckning

Bakgrund	1
Syfte	1
Metod	1
Resultat	2
Farligt avfall och kemikalier	2
Utsläpp till vatten	3
Egenkontroll	3
Provtagning tvätthallar.....	3
Diskussion	4
Slutsats	5

Bakgrund

Syfte

Fordonsverkstäder och fordonstvättar är miljöfarliga verksamheter. Tillsyn enligt miljöbalken bedrivs av miljönämnden. Anmälningsskyldiga verksamheter samt några större U-verksamheter som betalar fast årlig avgift enligt miljönämndens taxa för tillsyn enligt miljöbalken ingår redan i Miljökontorets fortlöpande tillsyn. Sedan 2004 har miljökontoret bedrivit ett tillsynsprojekt som har som mål att säkerställa att alla företag i denna bransch oavsett storlek uppfyller miljöbalkens krav. På grund av vakanser och resursbrister har endast ett 50-tal inspektioner av U-verksamheter hunnits med under 2004-2007. Behovet av att göra en ordentlig genomgång av branschen är stort. En projektjänst har tillsatts under 2008-2009 för att kompensera övriga miljöinspektörers deltider. I denna tjänst ingår bland annat tillsyn av fordonsverksamheter.

Under 2008 besöktes 54 U-verksamheter i kommunen. Av dessa var det 39 som aldrig tidigare haft besök av miljökontoret. En av dessa verksamheter visade sig vara ett C-objekt. Projektet fortsatte under våren 2009 då 44 verksamheter inspekterades, varav 15 st hade besökts vid något enstaka tillfälle tidigare. Under 2009 inbegreps även däckverkstäder samt verkstäder och tvätthallar för traktorer och arbetsmaskiner. De verksamheter som besöktes under 2009 finns listade i bilaga 2. Resultatet av projektet under 2008 har tidigare redovisats i en egen rapport.

Syftet med projektet har främst varit att åstadkomma förbättringar när det gäller verksamheternas miljöpåverkan samt informera verksamhetsutövare om miljöbalkens regler och hur det i praktiken berör deras verksamhet. Miljökontoret har även haft som mål att få aktuella uppgifter om de verksamheter som finns i kommunen för att kunna bedöma det framtida behovet av tillsyn.

Metod

Företagsregister, telefonkatalog och annonser användes för att få kännedom om fordonsverkstäder och fordonstvättar i kommunen. Verksamhetsutövarna kontaktades i de allra flesta fall via telefon för inbokning av inspektion. Vid något enstaka tillfälle gjordes inspektionen oanmäld.

Vid varje inspektion användes en checklista, se bilaga 1. De verksamheter där brister påpekades fick vanligtvis tre månader på sig att avhjälpa dessa. Tiden varierade något beroende på bland annat hur stora kostnader och ingrepp åtgärderna medförde. Efter att den utsatta tiden passerat gjorde miljökontoret ett återbesök för att kontrollera att åtgärder vidtagits. För de verksamheter som fortfarande inte avhjälpt bristerna vid återbesöket beslutades om föreläggande. Fortfarande återstår en del återbesök för att kontrollera att brister påpekade under 2009 har åtgärdats, dessa kommer att äga rum under hösten 2009.

I detta projekt lades tyngdpunkten på förvaring och hantering av farligt avfall och kemikalier samt utsläpp till vatten. Under 2009 bedriver miljökontoret även ett generellt tillsynsprojekt inom alla branscher där man förutom invallning och hantering av förorenad absorbent särskilt kontrollerar hantering av uppkommet skurvatten.

Resultat

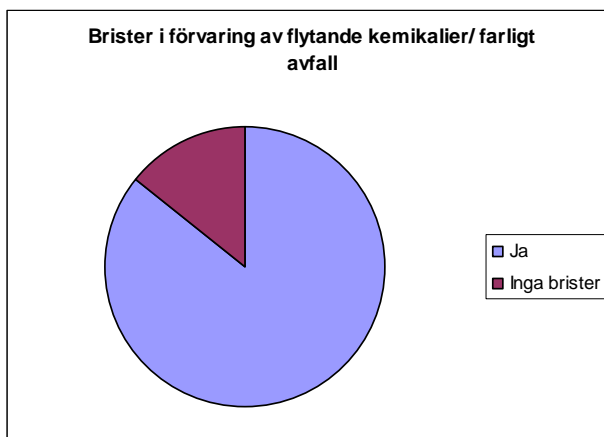
Farligt avfall och kemikalier

Bristfällig förvaring av flytande farligt avfall samt kemikalier var den allra vanligaste samt allvarligaste av de uppmärksammade bristerna hos de besökta verksamheterna. Av de 44 besökta verksamheterna under 2009 var det 82 % av företagen som hade brister i förvaringen. Ofta förekom förvaring av flytande kemikalier och spillolja utan invallning i nära anslutning till golvavlopp eller utomhus utan invallning, nederbördsskydd samt påkörningsskydd. Under projektet 2008 var det en större andel, drygt 90 %, av företagen som hade denna brist. Det ligger nära till hands att tro att denna förbättring beror på att det under 2009 var en större andel företag som inspekterats tidigare. Av de 8 företag som inte hade bristande förvaring av flytande farligt avfall och kemikalier var det dock endast 1 som tidigare hade haft besök av miljökontoret. Att så många av de tidigare inspekterade verksamheterna fortfarande hade samma brister beror sannolikt på att man tidigare inte gjort återbesök i samma utsträckning som under 2008-2009. Däremot kan information företagare emellan ha lett till att ännu ej besökta verksamheter förbättrar sin förvaring.

Figur 1 och 2. Exempel på bristfällig förvaring av spillolja som efter påpekande åtgärdades.

Om ett spill eller läckage skulle ske innebär detta att kemikalier eller spillolja kan förorena vatten och mark. På de verksamheter där behållare förvarades utomhus blev verksamheterna även ålagda att se till att obehöriga ej kunde komma åt behållarna.

Figur 3. Ca 86 % av de verksamheter som besöktes under 2008-2009 hade brister i förvaringen av flytande farligt avfall och kemikalier.

Många verkstäder saknade rutin för omhändertagande av förorenad absorbent. Absorbenter sorterades inte som farligt avfall utan som brännbart. Dessa verksamheter informerades om att förorenad absorbent vanligtvis klassas som farligt avfall och fick införa en rutin för omhändertagande. Det var även vanligt att behållare med farligt avfall saknade märkning.

Utsläpp till vatten

Under 2008 och 2009 var det några verkstäder och en mindre tvätt som hade avlopp som ej var kopplade till oljeavskiljare. Verkstäderna ansåg sig ej ha användning för avloppet och valde att därför att plugga igen brunnarna eller förse dem med ett tätslutande lock. Tvättverksamheten blev förelagd att ej utföra någon fordonstvätt utan att först installera en oljeavskiljare av typen klass 1. Detta resulterade i att företaget valde att i fortsättningen tvätta sina fordon på annan anläggning med oljeavskiljare.

Under 2009 kontrollerades även utsläpp av skurvatten som en del av det generella tillsynsprojekt som miljökontoret bedriver. De företag som använde skurmaskin för rengörning av golv släppte ut skurvattnet i avloppet. Miljökontoret påpekade att skurvatten ofta innehåller för höga halter av tungmetaller och oljor för att kunna släppas till avloppet. Dessa verksamheter har fått krav att omhänderta vattnet som farligt avfall intill dess att man med hjälp av provtagning har kunnat visa att vattnet innehåller tillräckligt låga halter av föroreningar för att släppas till det kommunala avlopps nätet. Några resultat av provtagningar har inte hunnit inkomma ännu, men när så sker gör miljökontoret en bedömning av resultaten i varje enskilt fall om vattnet går att släppa till avloppet.

Egenkontroll

Många av företagen hade brister i sin egenkontroll. Bristande dokumentation av det farliga avfallet som uppstår i verksamheten, okunskap om de kemikalier som används (avsaknad av uppdaterade säkerhetsdatablad) var mycket vanligt. Det var även många företag som hade bristande rutiner avseende återkommande kontroll av cisterner. En del cisterner hade inte kontrollerats på många år. Inga verksamheter hade på eget initiativ genomfört någon provtagning på utgående vatten från oljeavskiljare.

När det gäller oljeavskiljare så var de flesta verksamhetsutövare medvetna om huruvida det fanns en eller ej. Kunskapen om oljeavskiljaren var dock mycket begränsad. Flera ansåg att ett spill av exempelvis spillolja var av underordnad betydelse eftersom en oljeavskiljare var inkopplad och ”kunde ta hand om läckaget”. Miljökontoret fick lämna mycket information om oljeavskiljare och säker kemikaliehantering. I de fall där fastighetsägaren ombesörjde tömning och skötsel av oljeavskiljaren påpekade miljökontoret för företagen att de som verksamhetsutövare måste ha kontroll över sin verksamhet och ha dokumentation som visar att oljeavskiljaren töms regelbundet.

Provtagning tvätthallar

Miljönämnden i Jönköpings kommun beslutade 2006 om riktlinjer för tvätt av fordon. I dessa har tvättanläggningar delats upp i stora, mellanstora och små anläggningar, baserat på antalet fordonstvättar. I detta projekt besöktes mellanstora och små anläggningar. I riktlinjerna finns utsläppskrav för avloppsvatten från fordonstvätt angivna. För mellanstora anläggningar (1250-5000 personbilar eller 250-1000 tyngre

fordon) gäller att utsläppskraven skall klaras senast 2010. Normalt krävs då exempelvis en kemisk eller biologisk reningsanläggning efter oljeavskiljaren.

Små anläggningar, där mindre än fem personbilar eller ett tyngre fordon tvättas per arbetsdag ska ha en oljeavskiljare som sköts. Utsläppskraven i riktlinjerna bör klaras senast 2010. Miljökontoret har under våren 2009 informerat de mindre fordonstvättar som besöktes 2008 samt de U-objekt som redan betalade fast årlig avgift om att provtagning skall ske. Även de verksamheter som besöktes för första gången under 2009 har fått denna information. Syftet med detta är för de mellanstora anläggningarna främst att undersöka om anläggningarna klarar utsläppskraven i riktlinjerna utan installation av ytterligare rening. För de allra minsta anläggningarna är provtagning ett bra sätt för verksamhetsutövaren att verifiera att oljeavskiljaren fyller sin funktion. Varje företag som utför fordonstvätt skall inkomma med uppgifter till miljökontoret om hur man avser att utföra provtagning under vintersäsongen 2009-2010. Resultatet av provtagningarna kommer sedan att styra om ytterligare krav på utrustning och rutiner kommer att behöva ställas. Förutom fordonstvättar har även de däckverkstäder som utför hjultvätt med utsläpp till avloppet fått krav på provtagning av utgående vatten.

Diskussion

Under 2008-2009 har 98 verksamheter besökts. Av dessa var det ca 70 % som inte hade inspekterats tidigare. Projektet visar att det finns mycket för företagen att arbeta med när det gäller att följa miljölagstiftningen. Av de verksamheter som besöktes var det ytterst få (14 %) där miljökontoret kunde göra bedömningen att inget återbesök krävdes. Efter genomgången av branschen i detta projekt gör miljökontoret bedömningen att merparten av företagen inom fordonsbranschen i kommunen nu har besökts. Sammanlagt finns för tillfället drygt 200 objekt tillhörande denna bransch registrerade i Miljöreda, varav ca 30 är C-objekt. Eftersom nya mindre företag startas tämligen ofta i fordonsbranschen, så kvarstår ett behov att regelbundet gå igenom vilka verksamheter som finns i kommunen. När något nytt företag startar bör detta besökas så snart som möjligt. Dessutom är ambitionen att de företag som finns i registret skall besökas med regelbundna intervaller. För C-anläggningar och U-objekt med fast årlig avgift skall enligt tillsynsplanen inspektion/tillsynsinsats ske var 18:e månad. För U-objekt med timavgift är detta intervall istället vart 3:e år.

Miljökontoret valde att göra korta återbesök efter en viss tid hos varje verksamhet med allvarigare brister såsom exempelvis bristande förvaring av flytande kemikalier och farligt avfall. Varje verksamhetsutövare fick ungefär tre månader på sig att avhjälpa bristerna. De flesta hade vid återbesöket åtgärdat de påpekade bristerna, men några företag behövde av olika anledningar mer tid på sig. I vissa fall krävdes föreläggande för att åtgärderna skulle göras. En del företag fick ett föreläggande utan vite direkt. Detta berodde ibland på att man var helt ovillig att göra åtgärderna, men oftast handlade det om företag som ville ha tydliga direktiv för att motivera de utgifter som åtgärderna medförde. Under 2009 kvarstår fortfarande en del återbesök som skall utföras under hösten.

Flera av de verksamheter som tidigare haft besök av miljökontoret utan uppföljning visade sig inte ha gjort de åtgärder som tidigare påpekats. Detta visar på vikten av att återkomma för att kontrollera att åtgärder verkligen sker. Att inspektera en verksamhet och påpeka brister ger ingen verkan om inte vidtagna åtgärder också kontrolleras.

Vid många verksamheter var det allvarliga brister i förvaringen av kemikalier och flytande farligt avfall samt dålig kunskap om och skötsel av oljeavskiljare. En del avlopp saknade oljeavskiljare. Riskerna för utsläpp av dessa till mark och vatten har kunnat minskas rejält i och med att verksamhetsutövarna har gjorts uppmärksamma på vilka försiktighetsmått och vilken kunskap som krävs av dem.

Slutsats

Projektet har bidragit till ökad kunskap hos branschen om vilka skyldigheter man har som verksamhetsutövare. Många brister som riskerade att leda till utsläpp av kemikalier och flytande farligt avfall har avhjälpats. Som ett direkt resultat av tillsynsprojektet har flera avlopp som saknade oljeavskiljare åtgärdats och företagen har gjorts uppmärksamma på vikten av att tömma oljeavskiljaren regelbundet.

Miljökontoret har även fått en ökad kunskap om branschens storlek och miljöpåverkan, vilket innebär att det framtida tillsynsarbetet kan planeras lättare. Detta innebär bland annat kunskap om vilka företag som måste genomföra provtagning av utgående vatten efter oljeavskiljare. Provtagning kommer att resultera i att dåligt fungerande reningsutrustning byts ut. I längden innebär detta minskade utsläpp och bidrar till att uppfylla miljömålet Giftfri Miljö. Branschen är till stor del genomgången, nu återstår att kontinuerligt uppdatera registret så att nya verksamheter fångas upp. Många verksamheter har på grund av sin omfattning fått fast tillsynsavgift. Detta kommer att underlätta tillsynen och göra den mer regelbunden. Förhoppningsvis bidrar detta även till att miljöarbetet på företagen förstärks ytterligare.

Checklista bilverkstad/bilvårdsanläggning

<i>Administrativa uppgifter</i>	
Företag:	Besöksdatum:
Adress:	Org.nr:
Tfn:	Fax:
Fastighetsbeteckning:	E-mail:
Kontaktperson 1. Verksamhetschef:	Fastighetsägare:

Verksamhet, kort beskrivning:

Lackering/destillator/anmälningsplikt:

Verkstadsyta/antal tvättar

Klassning av verksamheten/Avgift/800 kr i timmen:

Oljeavskiljare, rutin för tömning, ansvar, larm:

Cisterner, placering, ålder, besiktning:

Tvättmussla/typ/avfall:

Lysrör/elektronikskrot/förorenad absorbent:

Kemikalielista/aktuella SDB:

Golvbrunnar:

Köldmediehantering, ackrediteringsnr:

Kemikalieförvaring:

Kompressorkondensvatten:

Farligt avfall, olja, glykol, batterier, lackrester, aerosoler:

Avfallsförvaring:

Avfallsmärkning:

Dokumentation avfall, sparas 5 år:

Besökta verksamheter 2008-2009

Verksamheter 2008	Verksamheter 2009
Auto-Clean o Service	Alex Autoservice
Autotec i Tenhult	Alwo Maskin Trading AB
Autovårdscenter	Autocenter
Axel Johanssons Bil	Bilmäster i Jönköping
Bilteknik i Jönköping AB	BLT AB
Bilvårdsspecialisten	B Olssons Maskinreparationer
Bjursells i Jönköping AB	Båges Bilmek
Blomgrens Åkeri i Jönköping AB	Cramo AB
Crystal Car Cleaning	Däck- & Fälghuset
Cuibono AB (Mr CAP)	Däckteam
Firma Motortrim	Elias Bilservice
Geirons Bilverkstad	Euromaster Sagaholmsvägen
Granaths Bilreparationer	Euromaster Solåsvägen
Grandts Bilservice	Expresstransport TMB AB
Greynest Bilservice AB	G. Abrahamssons Åkeri
HABIL	Götessons Åkeri
Hakarps Bilservice	HJ:s Plåt & Billack
Harley Davidson Probike	Hurtigs Åkeri

Hemglass Jönköping	Huskvarna Däck & Rostskydd
Hällstorp Bilverkstad	Jemab Rent
Jönköpings Bilpolering	June Express AB
Jönköpings Bilvårdscenter	June Grävservice
Kupolens Husvagnsservice	Lahi Åkeri
Leffes Bilservice AB	Lannen Tractors
Ljungarums Däck och Bilcenter	Lidheds Däckshop
Ljungarums Däck och Bilservice	LTS Jönköping AB
Malms MC och Motor	Maskinteknik Aneby
Martinssons Bilservice	Maxibil center AB
MC-Proffsen	Nybergs Motor
NCC Construction Sverige AB	Persson & Andersson Bilservice AB
Neoplan Väst	R & T Jonsons Bil AB
Norberg Motorsport AB, Leif	Rentid
Peters Bil och Mek	Rosenqvists Maskin AB
Polismyndigheten i Jönköpings Län	Sjöbergs Bilverkstad
Ramirent AB	Svahns Bil & Kaross
Rinaldo Bilservice	Svevia Fastighet & Maskin AB
Räddningstjänsten Bankeryd	Svevia Drift och Underhåll
Räddningstjänsten Bottnaryd	Sydtrade truckar
Räddningstjänsten Gränna	Torpa Service
Räddningstjänsten Huskvarna	Total Bil

Räddningstjänsten Jönköping	Tubbins Mekaniska
Räddningstjänsten Norrahammar	Tunabergs Taxi
Räddningstjänsten Ryd	Vianor
Räddningstjänsten Unnefors	Werners Maskin
Räddningstjänsten Visingsö	
Servtech	
Smålands Bilservice	
Smålandsbussen, Axamo	
Smålandsbussen, Tenhult	
STS Sydhamnens Trailer Service AB	
Svenssons Bil och Motor	
Tefcar*	
Wibring & Tengmer Bilservice	
Örserums Åkeri	

MILJÖKONTORET
Besöksadress Juneporten, Västra Storgatan 16, Jönköping. Tfn 036-10 50 00. Fax 036-10 77 86
miljo@jonkoping.se

**JÖNKÖPINGS
KOMMUN**